

HÌNH TƯỢNG NGƯỜI CHIẾN SĨ TRONG HỘI HỌA VIỆT NAM THẾ KỶ XX

Ngô Đức Cường
Khoa Giáo dục Tiểu học Mầm non
Email: cuongnd@dhhp.edu.vn

Ngày nhận bài: 08/3/2022

Ngày PB đánh giá: 26/4/2022

Ngày duyệt đăng: 29/4/2022

TÓM TẮT: Trong suốt chiều dài lịch sử, dân tộc ta đã viết nên những trang sử hào hùng và oanh liệt. Những hy vọng hay sự hy sinh cho sự nghiệp giải phóng dân tộc luôn đi bên cạnh cuộc đời mỗi con người Việt Nam. Trong cuộc chiến tranh, người chiến sĩ là lực lượng nòng cốt, tiên phong, là đại diện cho sức mạnh của cả dân tộc. Họ luôn gắn bó với chúng ta như những gì gần gũi và thân yêu nhất. Người chiến sĩ đã trở thành đối tượng thẩm mỹ, có sức hút đặc biệt thể hiện tinh thần chiến đấu, đức tính hy sinh, phẩm chất anh hùng cách mạng và tình yêu đất nước sâu sắc. Đây chính là tâm điểm cho nguồn cảm hứng sáng tạo nghệ thuật nói chung và hội họa Việt Nam thế kỷ XX nói riêng.

Từ khóa: Hình tượng người chiến sĩ, hội họa Việt Nam, thế kỷ XX.

SOLDIER CHARACTER IN 20TH CENTURY VIETNAMESE FINE ART

ABSTRACT: Throughout history, our nation has written heroic and glorious history pages. The hopes or sacrifices for the cause of national liberation always accompany in the life of every Vietnamese person. In war, soldiers are the core force, the vanguard, representing the strength of the whole nation. They are always attached to us as the closest and dearest. The soldier has become an aesthetic object with special appeal, showing the fighting spirit, the virtue of sacrifice, the revolutionary heroic qualities and the deep love for the fatherland. This is the focal point for artistic inspiration in general and 20th century Vietnamese fine art in particular.

Keywords: Soldiers character, Vietnamese fine arts, 20th century.

1. MỞ ĐẦU

Trong thế kỷ XX các họa sỹ luôn bám sát hiện thực cách mạng, có nhiều họa sỹ là người lính trước khi cầm bút,

hay vừa cầm bút, vừa cầm súng. Họ đã có mặt ở các trận địa, chiến hào, đường hành quân,... và có không ít họa sỹ đã hy sinh trong kháng chiến. Họ sống cùng

chiến sỹ, cùng nhân dân tuyến lửa, hay cùng nông dân vừa sản xuất vừa chiến đấu; Họ đã ghi chép và sáng tác hàng nghìn tác phẩm về đề tài người chiến sỹ lực lượng vũ trang nhân dân, phản ánh sinh động về cuộc sống với sức truyền cảm mạnh mẽ thông qua hình tượng người chiến sỹ. Đó cũng chính là những tác phẩm tiêu biểu trong hội họa Việt Nam hiện đại.

2. NỘI DUNG

2.1. Người chiến sỹ và hình tượng của người chiến sỹ trong các tác phẩm hội họa

2.1.1. Người chiến sỹ

Trong thế kỷ XX, đất nước Việt Nam có lẽ gia đình nào cũng có người thân đi tham gia kháng chiến. Trải qua mấy chục năm chiến tranh nhân dân, nhiều thế hệ cùng đứng ở một chiến hào và mỗi người Việt Nam là một chiến sỹ. Nếu cách mạng tạo nên những con người mới, thì anh bộ đội là con người đầu tiên. Họ là công nhân, nông dân hay trí thức cầm súng; Người chiến sỹ đã trở thành đối tượng thẩm mỹ, có sức thu hút đặc biệt bởi vai trò lớn lao của họ đối với vận mệnh dân tộc. Họ là tâm điểm của hoạt động sáng tạo nghệ thuật. Như chúng ta đã biết ngay từ xa xưa, vẻ đẹp của người chiến binh Việt đã được các nghệ nhân mô tả đơn giản trên mặt trống đồng, trên thạp gốm và một số tranh dân gian về chiến binh bên cạnh Đinh Bộ Lĩnh, Trần Hưng Đạo, Quang Trung, v.v...

Lịch sử cách mạng Việt Nam từ 1946 đến nay đã làm cho người chiến sỹ được đề cao và quan tâm đến nhiều nhất,

trở thành hình tượng trung tâm, bao gồm những nét đặc sắc nhất của con người mới trong giai đoạn mới. Điều đó làm cho chúng ta thấy dễ hiểu khi hình tượng người chiến sỹ thường xuất hiện nổi bật ở mọi khía cạnh. Trong hội họa Việt Nam hiện đại, đề tài này phản ánh cuộc sống đa dạng của người chiến sỹ và được miêu tả khá trọn vẹn, phong phú, chiếm một vị trí xứng đáng, một tỷ lệ về số lượng và chất lượng cao.

Mỗi giai đoạn và thời kỳ, vẻ đẹp của người chiến sỹ lại có những nét riêng, được nhìn theo một giới hạn, một góc độ, một quan niệm khác nhau. “Anh bộ đội cụ Hồ” từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà chiến đấu, xây dựng và bảo vệ Tổ Quốc. Mọi khía cạnh của đời sống người lính cụ Hồ từ cuộc sống nơi tiền tuyến hay những đóng góp ở hậu phương, từ những giây phút căng thẳng ngoài mặt trận, cho đến những lúc nghỉ ngơi bình yên của người lính, những gương mặt, tấm lòng của anh bộ đội. Tất cả những hình ảnh đó đều được các họa sỹ phản ánh khá đầy đủ với ngôn ngữ hội họa một cách chọn lọc và ấn tượng, tạo nên một vẻ đẹp bình dị, chan chứa lòng yêu thương nhưng mang đầy chất anh hùng cách mạng.

2.1.2. Hình tượng người chiến sỹ qua tác phẩm hội họa

Lịch sử dân tộc ta là lịch sử của dựng nước và giữ nước, là lịch sử của chiến tranh giải phóng, trên cơ sở nền tảng đó, việc sáng tạo nghệ thuật về đề tài lực lượng vũ trang phải theo quan điểm đường lối văn hoá, văn nghệ của Đảng. Nhưng điều này cũng mang tính lịch sử về quá khứ anh hùng của tổ tiên và cha ông ta.

Các tác phẩm hội họa phải hướng tới phục vụ chính trị, mà mỗi giai đoạn lịch sử đều có yêu cầu riêng. Hình tượng người chiến sĩ đã trải qua thời gian và phát triển không ngừng để từ đó định hình vững vàng trên mỗi chặng đường sáng tạo nghệ thuật.

** Hình tượng người chiến sĩ trong cuộc kháng chiến chống Pháp*

Trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp, người chiến sĩ phần lớn là những nông dân mặc áo lính. Anh bộ đội và người nông dân có vóc dáng, tư chất hao hao giống nhau. Hình tượng nghệ thuật đó được các họa sĩ phản ánh trong các tác phẩm hội họa, toát lên sự chân thực giản dị, gần gũi và thân thiết. Nét đặc trưng tiêu biểu của hội họa trong giai đoạn này là lối vẽ trực tiếp, ký họa ghi chép trên mọi phương tiện gọn nhẹ với bút pháp tả thực mộc mạc, chân thành. Các ký họa trong kháng chiến chống Pháp có giá trị lớn không chỉ về mặt lịch sử, tư liệu mà còn có giá trị nghệ thuật.

Từ sau năm 1954, nhiều tác phẩm về anh bộ đội chống Pháp ra đời, cảm hứng chủ đạo trong các tác phẩm thời kỳ này là sự ca ngợi, đôi khi mang tính chất lý tưởng để xây dựng hình tượng đẹp về anh bộ đội cụ Hồ. Trong thời kỳ này, chất hiện thực được phản ánh một cách trung thực qua các tác phẩm, khuynh hướng biểu đạt chủ yếu là sự chân thực, bình dị, có tính chất mô tả, tái hiện một hồi ức đẹp, trong sáng, cao thượng, không có xung đột căng thẳng, vẫn các mô típ gặp gỡ, hành quân, sinh hoạt của chiến sĩ,... Những tác phẩm có quy mô lớn hơn, có sự chất lọc, sắp xếp có ý đồ hơn về tạo hình. Một loạt tranh sơn mài xuất hiện, tính chất trực họa cũng giảm dần. Yêu tố

trang trí lối tả tình góp vào cái duyên dáng trong tranh về anh bộ đội chống Pháp. Bên cạnh đó, những sáng tác về sinh hoạt anh bộ đội sau kháng chiến cũng có cái ấm áp, lãng mạn, chất nên thơ bởi niềm vui của hoà bình. Bộ đội trong lao động giúp dân, hay những tình cảm khác như tình cha - con, ông - cháu, và trong quan hệ giữa người chiến sĩ - lãnh tụ,... góp phần làm phong phú hơn về hình tượng người chiến sĩ ở giai đoạn này. Tiêu biểu như các tác phẩm “*Bộ đội dừng chân bên đèo*” của Tô Ngọc Vân; “*Qua Bản cũ*” của Lê Quốc Lộc, “*Bát nước*” của Sĩ Ngọc, “*Ghé Thăm Nhà*” của Trọng Kiệm; “*Gặp Nhau*” của Mai Văn Hiến, “*Kết Nạp Đảng ở Điện Biên Phủ*” của Nguyễn Sáng,... Những tác phẩm ấy đã thể hiện sự lắng đọng sâu sắc của cuộc sống, bản thân sự kiện lịch sử, sự giản dị của đối tượng nghệ thuật, hình thức biểu hiện chân thực nói lên được nội dung, tư tưởng của chủ đề tác phẩm.

Có thể nói hình thức biểu hiện về hình tượng anh bộ đội trong kháng chiến chống pháp giản dị, chân thực và sinh động. Sự chất lọc, cô đọng về hình, màu, khối, mảng và không gian,... Nhằm đạt tới một sự điển hình hóa cao về hình tượng người chiến sĩ. Chính trong cuộc kháng chiến chống Pháp của dân tộc, những nét đẹp lành mạnh, trong sáng của con người lao động Việt Nam, sự bình dị và chất anh hùng của người chiến sĩ chân đất. Hội họa thời kỳ này đi theo kháng chiến với hình dáng, màu sắc, đường nét cụ thể. Người chiến sĩ đi theo cách mạng, chứng kiến hiện thực cách mạng và từ đó nhận thức được rằng, văn hoá văn nghệ cũng là một mặt trận và người văn nghệ sĩ là chiến sĩ trên mặt trận ấy.

** Hình tượng người chiến sĩ trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ*

Hình tượng người chiến sĩ trong giai đoạn này khác hẳn so với hình tượng người chiến sĩ trong thời kỳ chống Pháp, họ đa phần là những học sinh, sinh viên vừa mới rời ghế nhà trường lên đường cứu nước. Những năm đầu kháng chiến chống Mỹ, đất nước ta có nhiều biến đổi lớn lao, các thế hệ họa sĩ mới cũng đi vào cuộc kháng chiến chống Mỹ của dân tộc với một tầm nhìn và biểu hiện khác so với sự phản ánh về cuộc kháng chiến chống Pháp. Họ có mặt ở khắp các chiến trường miền nam, tham gia sản xuất và chiến đấu ở miền bắc, họ đã sáng tác rất nhiều tác phẩm có giá trị. Bộ cục tranh về đề tài người chiến sĩ giai đoạn này vẫn tiếp được cái mạnh mẽ của giai đoạn trước, các chủ đề, mô típ được duy trì. Tuy chưa có điều kiện nâng cao hình thức thể hiện nhưng vẫn toát lên được cái mới về chất của anh bộ đội chống Mỹ một cách đầy đủ. Hình tượng người chiến sĩ của giai đoạn này nhìn chung có cái khoẻ mạnh, khoáng đạt và có tính chiến đấu cao hơn, vẫn là các mô típ quen thuộc như là hành quân, gặp gỡ,... Nhưng trong giai đoạn này được phản ánh một cách rộng hơn, anh bộ đội hành quân không còn mang súng kíp, gậy tầm vông, áo vải thô sơ nữa mà đã có các phương tiện hiện đại hơn như ô tô, xe tăng, máy bay,...

Trong giai đoạn này những tác phẩm về người chiến sĩ giải phóng đã nói tiếp cảm hứng sáng tác về hình tượng “Anh bộ đội cụ Hồ”. Nhưng ta thấy rất rõ trong các tác phẩm về người chiến sĩ có sự thay đổi hình thức biểu hiện, xuất phát từ sự thay

đổi của tâm lý, về xúc cảm chiến tranh, cảm nhận và góc nhìn về chiến tranh. Nó mang tính bao quát hơn, quyết liệt hơn, mạnh bạo hơn, nhưng vẫn giữ được chất lãng mạn của người lính.

Tiêu biểu trong thời kỳ này có các họa sĩ như: Quang Thọ, Huy Toàn, Huỳnh Phương Đông, Cổ Tấn Long Châu, Giáng Hương, Văn Đa, Lê Lam, Trần Lưu Hậu, Trương Bé, Lê Quốc Lộc, Vũ Trung Lương,... đã phản ánh những hoạt động khá đa dạng của người chiến sĩ chống Mỹ. Các tác phẩm thể hiện hình tượng người chiến sĩ đã phản ánh được nhiều góc độ hoành tráng. Góc cạnh của cuộc chiến tranh khốc liệt và một số thế hệ tác giả đã trưởng thành trong giai đoạn này. Qua các tác phẩm đã thể hiện người chiến sĩ trong giai đoạn chống Mỹ, chúng ta thấy được việc sử dụng chất liệu phong phú hơn, cách thể hiện hình tượng đa dạng hơn, phản ánh được tính chất anh hùng của cuộc chiến tranh giải phóng.

** Hình tượng người chiến sĩ trong thời kỳ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc*

Trong thời kỳ này đã có nhiều bước phát triển mới, được đặt trong một không gian với những góc nhìn đa dạng phong phú hơn, bao quát nhiều nội dung tượng trưng, đi đôi với huyền thoại hoá, mang cái lạc quan hào hùng trong quá trình xây dựng hình tượng người chiến sĩ. Hình tượng người chiến sĩ ở đây khác xa với những giai đoạn trước về nội dung chủ đề, lẫn thủ pháp kỹ thuật. Người chiến sĩ không chỉ được biểu hiện như một trích đoạn của đời sống thực mà được đặt trong một không gian và một góc nhìn mới. Trong tranh có thể có nhiều không gian cùng thể hiện, bao quát

hiều nội dung, chất lọc hình tượng đi đến tượng trưng, biểu tượng, khuynh hướng này ngày càng được nhiều họa sĩ sử dụng. Hình tượng người chiến sĩ ở đây không còn là những mô típ gập gối, hành quân nữa mà là các anh bộ đội trong lao động sản xuất và bảo vệ tổ quốc.

Qua các giai đoạn ta thấy hình tượng người chiến sĩ trong hội họa Việt Nam hiện đại được thể hiện rất đa dạng và phong phú, chúng ta đánh giá rất cao những sáng tạo về hình tượng người chiến sĩ của nhiều thế hệ họa sĩ trong mấy chục năm. Mặc dù trong số đó còn thiếu cái gọi là hoành tráng, hào hùng, khái quát mà chúng ta mong muốn. Tuy vậy, để thể hiện hình tượng người chiến sĩ, các họa sĩ đã có sự tìm tòi, bằng tất cả tấm lòng về hình thức biểu hiện. Điều này rất đáng quý và càng nói lên vai trò, vị trí của hình tượng người chiến sĩ trong sự nghiệp gắn bó với vận mệnh của dân tộc nói chung và nền nghệ thuật tạo hình Việt Nam nói riêng.

2.2. Đặc điểm tạo hình riêng về hình tượng người chiến sĩ

2.2.1. Đặc điểm riêng của hình tượng người chiến sĩ được xây dựng phù hợp với từng thời kì

Ở mỗi thời kì, hình tượng “Anh bộ đội cụ Hồ” được xây dựng dựa vào đặc điểm lịch sử. Hình tượng đó đã trở thành hình tượng tiêu biểu cho hội họa Việt Nam trong suốt một giai đoạn dài. Tác phẩm nghệ thuật luôn hướng tới phục vụ chính trị và mỗi giai đoạn lịch sử, nếu cách mạng tạo ra những con người tiên bộ, thì anh bộ đội là những con người đầu tiên và những người nghệ sĩ đầu tiên lên

Việt Bắc, vào chiến khu cũng là những người tìm đến cái mới, cái tiến bộ. Những ngày sống cùng kháng chiến đã thôi thúc các nghệ sĩ sáng tác về người chiến sĩ.

Hình 1. “Nhớ một chiều Tây Bắc” - Phan Kế An

Trong mỗi giai đoạn thì hình tượng người chiến sĩ lại được xây dựng khác nhau, như tác phẩm sơn mài “*Nhớ một chiều Tây Bắc*” của họa sĩ Phan Kế An là một tác phẩm thành công về nhiều mặt, trong khung cảnh bao la hùng vĩ của núi rừng Tây Bắc, trong sắc nắng chiều vàng, một đoàn quân áo chàm súng kíp thô sơ đang hành quân. Trước mặt họ là dãy Hoàng Liên Sơn hùng vĩ, họ sẽ vượt qua ngọn núi đó. Sự tương phản giữa thiên nhiên hùng vĩ với đoàn người nhỏ bé làm nổi bật ý chí và sự hy sinh lớn lao của người chiến sĩ cách mạng. Thiên nhiên trong tranh lộng lẫy hơn, mà lại âm áp gần gũi, mất đi vẻ lạnh lẽo của đoàn quân áo chàm. Người chiến sĩ trong tranh “*Nhớ một chiều Tây Bắc*” chứa chan tình cảm nhân hậu và bình dị, bức tranh không đặc tả về người chiến sĩ mà đưa ra một biểu tượng về tấm lòng và ý chí của người chiến sĩ trong những năm kháng chiến chống Pháp.

Tác phẩm “*Kết nạp Đảng ở Điện Biên Phủ*” của Nguyễn Sáng là một trong những tác phẩm thành công nhất về hình tượng người chiến sĩ. Điện Biên không chỉ là đỉnh cao của chiến thắng mà còn là biểu tượng cho ý chí của dân tộc ta. Biểu hiện được điều ấy, trước hết đó là chỗ mạch đầu tiên của tác phẩm. Nguyễn Sáng thể hiện một buổi lễ kết nạp Đảng ngay trong chiến hào. Những anh bộ đội với vóc dáng chắc khỏe của người nông dân, những chiến sĩ tiêu biểu nhất vừa trải qua một cuộc chiến đấu quyết liệt với quân thù; Một người đỡ đồng đội bị thương, một người đứng thẳng nghiêm trang như tuyên thệ trước lá cờ Đảng được treo trên vách chiến hào, một người vừa lao đi như quyết chiến đấu với quân thù, để trả thù cho những đồng đội đã hy sinh. Bố cục chắc khỏe, hình được cách điệu và đơn giản trong một hoà sắc nâu, vàng đậm. Toàn bộ tác phẩm là một bức chân dung tập thể của các chiến sĩ Điện Biên, sẵn sàng hy sinh cho chiến thắng. Tình yêu Tổ Quốc và lòng căm thù giặc đã biến thành sức mạnh trong mỗi người chiến sĩ, đó là hình tượng người chiến sĩ trong những năm kháng chiến chống Pháp.

Hình 2. “*Kết nạp Đảng ở Điện Biên Phủ*” - Nguyễn Sáng

Ngoài ra, còn một số tác phẩm khắc họa rõ nét anh bộ đội thời kỳ chống Pháp như tác phẩm “*Bát Nước*” của Sĩ Ngọc, “*Gặp gỡ*” của Mai Văn Hiến, “*Qua Bản cũ*” của Lê Quốc Lộc,...

Thời kỳ chống Mỹ hình tượng anh bộ đội lúc này đã khác trước, họ vào chiến trường có vẻ quy mô, hiện đại hơn và khốc liệt hơn. Chủ đề, mô típ rất phong phú nhưng mô típ hành quân vẫn chiếm phần chủ đạo trong tranh của các họa sĩ. Ở những tranh mô tả các cảnh cầu, phà trong đêm, những con đường nham nhỡ, sự hội quân trong rừng của những đơn vị như trong tranh của Văn Đa, Dương Viên, hay ở bức “*Ngọn Đèn*” của Phạm Việt, “*Vượt Trọng Điểm*” của Lê Trí Dũng, “*Mở Đường*” của Bùi Quang Anh, dù bút pháp thể hiện chưa mới nhưng ta vẫn thấy có hơi thở thật của con đường chống Mỹ.

Tác phẩm khắc gỗ “*Qua Suối*” của họa sĩ Vũ Trung Lương đã cho người xem thấy được sự gian khổ trên những chặng đường hành quân của người chiến sĩ. Khung cảnh trời mưa, tốp chiến sĩ với ba lô và cây súng trên vai, họ đi từng bước một qua dòng suối chảy xiết.

Họa sĩ Trương Bé lại cho ta thấy một Trường Sơn trùng điệp, hoành tráng với một không khí rực lửa, những đoàn xe, những cánh quân đang đi trên những con đường xẻ ngang vách núi. Bom đạn giặc Mỹ dù có cày nát mảnh đất Trường Sơn vẫn không ngăn được bước chân của người chiến sĩ, mà tác giả thể hiện trong tác phẩm “*Trường Sơn năm ấy*”. Ngoài ra, còn nhiều tác phẩm khác thể hiện hình tượng người

chiến sĩ chống Mỹ cứu nước như “*Hành quân qua Trường Sơn*” của Giảng Hương, “*Mùa Khô*” của Quang Thọ, “*Bộ đội về bản*” của Trần Lưu Hậu,...

Hầu hết các tác phẩm thành công về hình tượng người chiến sĩ đều là những chủ đề, mô típ anh bộ đội trong kháng chiến. Bên cạnh đó, còn có một số tác phẩm nghiêng về phần sáng tác hoạt động của người chiến sĩ, đó là sinh hoạt hằng ngày của họ trong những giây phút nghỉ ngơi, trao đổi kinh nghiệm, bảo quản vũ khí, các chiến sĩ hải quân tuần tra trên đảo, đọc thư nhà, những chiến sĩ đọc báo bên mâm pháo,... các tác phẩm đó một phần lớn minh chứng đã làm cho hình tượng người chiến sĩ được thể hiện một cách đầy đủ, rõ nét hơn.

2.2.2. Vẻ đẹp của hình tượng người chiến sĩ và những phẩm chất của họ

“Anh bộ đội cụ Hồ” đã trở thành hình tượng nghệ thuật, đối tượng mô tả trong sáng tạo nghệ thuật nói chung và mỹ thuật nói riêng. Hình tượng đó đã gắn bó với chúng ta như những gì thân yêu gần gũi nhất, tình yêu gia đình, đất nước không còn là tách bạch mà hòa làm một, không có cái nào phủ định cái nào và đó cũng là thước đo giá trị chân chính của người chiến sĩ.

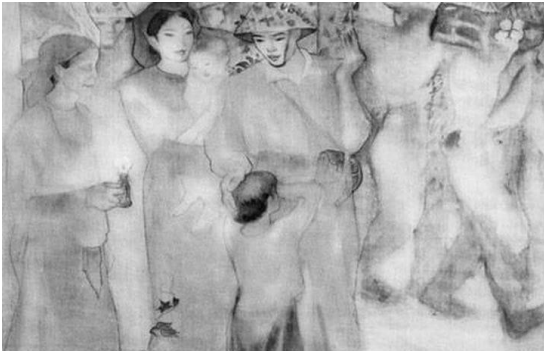
Tình mẹ con, gia đình trở thành tình yêu Tổ Quốc, cảm nhận về lũy tre, con suối, bờ ao,... và cũng là biểu hiện sinh động của lòng yêu Tổ Quốc. Nổi bật ở mảng đề tài này là sự thể hiện thành công về mối tình dân quân “Anh bộ đội cụ Hồ” đi dân nhớ, ở dân thương đã được Lê Quốc Lộc thể hiện thành công qua tác phẩm

“*Qua bản cũ*”. Đi qua một bản hẻo lánh trong muôn bản làng đã đi qua, gặp lại một bà mẹ và một em bé trong muôn ngàn bà mẹ và em bé Tây Bắc, anh bộ đội hồ hởi, xúc động như trở về nhà mình. Trở về với bờ tre, con suối thân quen, làm tăng sức biểu cảm của tác phẩm.

Tranh “*Giặc đốt làng tôi*” của Nguyễn Sáng là sự biểu hiện tình quân dân sâu đậm, hình ảnh cô gái Thái chỉ tay về phía bản xa trong khói lửa của kẻ thù và nhắc nhở “*Giặc đốt làng tôi*” như lời nhắn gửi, lòng căm thù kẻ xâm lược và giúp ta hiểu một khía cạnh tinh tế gần gũi máu thịt đến nhường nào của tình quân dân.

Bức tranh sơn mài “*Bát nước*” hay “*Tình quân dân*” của Sĩ Ngọc thể hiện rất thành công tình cảm sâu sắc của sự gặp gỡ trên đường hành quân. Bà mẹ nghèo mang cho anh bộ đội trẻ bát nước, tay nâng mũ, vừa triu mến ngưỡng mộ người chiến sĩ như đứa con đẻ của mình mà cũng như với một anh hùng thật sự.

Cũng trong làn hơi sương mờ ảo, dòng thác kỷ niệm, họa sĩ Trọng Kiệm đã vẽ bức tranh lụa “*Ghé thăm nhà*”. Chúng ta thấy trong tranh một đoàn bộ đội đi ngang xóm. Có một anh chiến sĩ chân vẫn bước gập, quay lại cười với cảnh đoàn viên phút chốc của bạn mình. Người chiến sĩ ấy là một người bố đang vuốt tóc đứa con gái nhỏ. Người mẹ trẻ bồng con nép vào chông. Ánh sáng của ngọn đèn dầu nhỏ ở bàn tay bà mẹ hắt lên làm lộ rõ gương mặt đôn hậu, nét vui ở đôi mắt và khóm miệng của bà cụ.

Hình 3. “Ghé thăm nhà” - Trọng Kiệm

Tóm lại, trong nghệ thuật tạo hình Việt Nam hiện đại tranh về người chiến sĩ chiếm một vị trí xứng đáng, một tỷ lệ về số lượng và chất lượng cao. Riêng hội họa từ năm 1946 đến nay, các tác phẩm vừa đủ các loại chất liệu, đề tài, bút pháp đã tạo nên hình tượng chân thực về người chiến sĩ. Trong công cuộc giải phóng và bảo vệ độc lập, tự do cho dân tộc thì người chiến sĩ lực lượng vũ trang nhân dân là đại diện tiêu biểu nhất. Nghệ thuật tạo hình mấy chục năm qua hướng chủ yếu vào xây dựng hình tượng người chiến sĩ là hoàn toàn đúng đắn. Hình ảnh “Anh bộ đội cụ Hồ” là hình tượng của con người mới Xã Hội Chủ Nghĩa, có lý tưởng cách mạng cao đẹp.

3. KẾT LUẬN

Chúng ta có thể thấy hình tượng người chiến sĩ luôn là đối tượng trung tâm thu hút các họa sĩ trong sáng tác mỹ thuật,

bởi ở mỗi người họa sĩ vẫn mang nặng trong mình bầu nhiệt huyết của dân tộc và thời đại. Tất cả những quan điểm đó đã đưa “Anh bộ đội cụ Hồ” trở thành hình tượng tiêu biểu của nền hội họa Việt Nam hiện đại thế kỷ XX. Ngày nay, đất nước đang trong thời kỳ quá độ lên Chủ Nghĩa Xã Hội, xây dựng và bảo vệ Tổ Quốc. Nhưng người chiến sĩ ấy vẫn đang ngày đêm luyện tập sẵn sàng chiến đấu để bảo vệ cho đất nước được bình yên. Ở những vùng biên giới, hải đảo xa xôi, người chiến sĩ của chúng ta còn nhiều khó khăn, vất vả. Nhưng họ vẫn luôn tươi sáng chan hoà và được các nghệ sĩ nâng lên thành hình tượng nghệ thuật sinh động, có tác động mạnh mẽ đến trí tuệ, trái tim và tâm hồn của người Việt Nam, đặc biệt là thế hệ trẻ hôm nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hội Mỹ thuật Việt Nam (2002), *Mỹ thuật với Bác Hồ*, Nxb Mỹ thuật
2. Lê Thanh Lộc (1989), *Từ điển mỹ thuật*, Nxb Văn hóa thông tin
3. Nguyễn Quân (1982), *Nghệ thuật tạo hình Việt Nam*, Nxb Văn hóa
4. Tạp chí văn hóa nghệ thuật, Số 359 (2014), *Giá trị lịch sử của tranh cổ động thời chống Mỹ*
5. Nguyễn Trân (2005), *Các thể loại và loại hình mỹ thuật*, Nxb Mỹ thuật